

CK.0000069677

HÒA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HIỆN CỨU HÁN NÔM

VIỆT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

VĂN BIA LÊ SƠ

VĂN BIA LÊ SƠ

Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Văn bia Lê Sơ : Tuyển tập / Phạm Thị Thùy Vinh (ch.b.), Trần Thị Kim Anh, Trương Thị Thủy... - H. : Khoa học xã hội, 2014. - 640tr. : ảnh ; 24cm

ĐTTS ghi: Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam. Viện Nghiên cứu Hán nôm

1. Lịch sử 2. Văn bia 3. Nhà Lê 4. Việt Nam

959.7026 - dc23

KXK0016p-CIP

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU HÁN NÔM

VĂN BIA LÊ SỞ

Tuyển tập

PGS.TS. Phạm Thị Thùy Vinh

Giới thiệu - Tổ chức biên dịch - Hiệu đính

Nhóm biên dịch:

Phạm Thị Thùy Vinh

Trần Thị Kim Anh

Trương Thị Thủy

Nguyễn Ngọc Thanh

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI
HÀ NỘI - 2014

LỜI NÓI ĐẦU

Công trình **Văn bia Lê Sơ** là tập hợp đầu tiên về văn bia Lê Sơ của nước ta, từ Cao Bằng, Lai Châu, Hòa Bình, Quảng Ninh, Vĩnh Phúc, Hà Nội... kéo dài về phía nam đến Thanh Hóa. Đây là sự tiếp nối của việc nghiên cứu văn khắc Hán Nôm từ Bắc thuộc, Lý Trần đến thời kỳ Hậu Lê do Viện Nghiên cứu Hán Nôm tiến hành từ nhiều năm trước đây.

Thời kỳ Lê Sơ kéo dài một thế kỷ, từ năm Thuận Thiên (1428) đến năm Thống Nguyên 5 (1527). Đây là thời kỳ đỉnh cao của nhà nước phong kiến Việt Nam, từ thiết chế xã hội, quốc phòng an ninh, luật pháp, văn hóa, giáo dục, gìn giữ và mở mang bờ cõi... đều có dấu ấn sâu đậm đến các giai đoạn về sau. Tuy nhiên tư liệu gốc của thời kỳ này đã tàn mát và bị hủy hoại gần hết bởi thời gian, thiên tai, chiến tranh và muôn vàn lý do khác. Chỉ còn lại duy nhất nguồn tư liệu văn bia khắc trên đá, có độ chính xác tuyệt đối là vẫn chịu đựng sự thử thách của thời gian. Các văn bản khắc ghi về thời Lê Sơ đều có niên đại muộn về sau và đa phần là sách chép tay nên không tránh khỏi sự tam sao thất bản. Do đó, toàn bộ văn bia Lê Sơ chính là nguồn sử liệu vô cùng quý giá để nghiên cứu tìm hiểu về chế độ xã hội, kinh tế, văn hóa, giáo dục, tín ngưỡng của quốc gia Đại Việt từ đầu thế kỷ XV đến đầu thế kỷ XVI. Từ hình ảnh những cự binh, những bậc khai quốc công thần có những chiến công chói lọi trong công cuộc kháng chiến chống quân Minh, bình ổn biên giới phía nam, kiến thiết một xã hội mới đến cuộc sống ấm no của nhân dân đều được ghi lại trên văn bia. Không chỉ văn học dân gian sau này có câu ca “Đời Vua Thái Tổ, Thái Tông, lúa trổ đầy đồng gà chẳng muốn ăn” mà điều đó còn dấu tích rõ ràng trên văn bia đầu thế kỷ XV. Đây là nguồn sử liệu trung thực của một thời kỳ võ công, văn trị tiêu biểu của văn minh Đại Việt. Trong quá

trình khảo cứu tư liệu văn khắc Hán Nôm thời kỳ Lê Sơ, chúng tôi chưa tìm thấy những bài minh văn chữ Hán khắc trên chuông hoặc trên khánh đồng hoặc biển gỗ mà chỉ có minh văn khắc trên đá.

Lần công bố đầu tiên về văn bia thời kỳ Lê Sơ này, chúng tôi giới thiệu 67 văn bia, bao gồm: ảnh chụp văn bia, giới thiệu tóm tắt văn bản, phần nguyên văn chữ Hán cùng với phần phiên âm, dịch nghĩa, chú thích. Trong đó phần tuyển lại của các nhà nghiên cứu được chú thích rõ ràng. Trước khi tiếp cận với văn bản cụ thể, bạn đọc sẽ được đọc giới thiệu khái quát về tình hình phân bố văn bia Lê Sơ trong toàn quốc, một số đặc điểm về nội dung phản ánh, hình thức cấu tạo văn bản, địa điểm tạo dựng văn bản để từ đó có được cảm nhận chung về văn bia đầu thời kỳ Hậu Lê.

Công trình **Văn bia Lê Sơ** do phòng Nghiên cứu Văn khắc Hán Nôm, Viện Nghiên cứu Hán Nôm tiến hành khảo cứu, biên dịch trong nhiều năm. Giai đoạn thứ nhất bắt đầu từ năm 2003, đề tài **Văn bia Lê Sơ** được thực hiện bởi ba thành viên đầu tiên của phòng Nghiên cứu Văn khắc Hán Nôm là Phạm Thị Thùy Vinh, Trần Thị Kim Anh, Trương Thị Thủy, do TS. Phạm Thị Thùy Vinh là chủ biên. Đề tài đã hoàn thành bản thảo ban đầu năm 2006 nhưng chỉ dừng lại với số lượng 45 văn bia được tuyển dịch, khảo cứu. Trong quá trình hoàn thiện bản thảo, PGS. TS. Phạm Thị Thùy Vinh, Ths. Trương Thị Thủy và CN. Nguyễn Ngọc Thanh - một thành viên mới của bản phòng đã tiếp tục tuyển dịch thêm một số văn bia mới được sưu tầm từ Thanh Hóa. Bên cạnh đó, những phát hiện mới của các nhà nghiên cứu và các đồng nghiệp về văn bia Lê Sơ cũng được bổ sung để có được cuốn sách như hiện nay.

Giai đoạn thứ hai là năm 2011-2012, đề tài cấp Bộ “Di sản Hán Nôm thời Lê Sơ” do Viện Nghiên cứu Hán Nôm chủ trì, trong đó toàn bộ phần văn bia Lê Sơ còn lại chưa dịch được giao cho phòng Nghiên cứu Văn khắc Hán Nôm, với sự tham gia của PGS. TS. Phạm Thị Thùy Vinh - phụ trách điều hành tuyển chọn văn bản dịch, hiệu đính và viết chuyên đề khảo cứu, Thạc sỹ Trương Thị Thủy, Thạc sỹ Nguyễn Kim Măng đảm trách phần biên dịch. Tuy nhiên, trong tập sách này chỉ sử dụng phần tư liệu đã biên dịch